

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
FACULTATEA DE STUDII EUROPENE
ȘCOALA DOCTORALĂ „PARADIGMA EUROPEANĂ”

Adrian Mirel Petrariu

Niveluri de Realitate în sistemele sociale

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

Conducător științific:

Acad. prof. univ. dr. Basarab NICOLESCU

Cluj-Napoca
2012

Cuprins

Mulțumiri	5
1. Argument	6
1.1 Contextul epistemologic	6
1.2 Laboratorul uman experimental	9
1.3 Simplitatea și complexitatea	18
1.4 Gândirea simbolică, izomorfismul și contextualizarea	27
2. Nevoia de contradicție și nevoia de terț inclus, trecând prin nevoia de liniște	31
2.1 Existența între contradicție și rezolvarea ei	31
2.2 Mișcarea de domino: traiectoria și relativitatea dintre nivelurile de Realitate	36
2.3 Aliniamentele fundamentale: Cosmos versus Haos	46
2.4 Principiile fundamentale ale termodinamicii ca joc al aliniamentelor și originea timpului	52
3. Logica Universului ca sistem de referință	58
3.1 Prima structură stabilă: conservarea energiei ca Axis Mundi	58
3.2 Perpetuum mobile sau mișcarea ca sens și ipoteza voinței divine absolute	61
3.3 Mecanica simbolică și aleatoriul	64
3.4 Gradația ca scară a Universului și direcțiile din Univers	69
3.5 Logica schimburilor, specializarea energiei și autoconsistența	75
3.6 Procesul evolutiv: optimizarea, stocarea și împrăștierea	83
3.7 Axiologia structurală: valorile	95
4. Poziționarea omului față de contradicție	103
4.1 Prima necessitas și ierarhia nevoilor pe niveluri de Realitate. Modificatori.	103
4.2 Gradele interiorului ca grade ale vieții sau Deus ex machina	118
4.3 Locul în lume: poziționarea, evoluția socială și competiția	129
4.4 Exteriorul contradicției: cele două tipuri de finaluri și de liniște sau satisfacție	143
4.5 Cercul ignoranței sau spirala infernală și nevoia de sens	153
4.6 Interiorul contradicției ca stare dinamică și interesantă: suferința și autoliniștirea	163
4.7 Mișcarea ființei umane și liberul arbitru	171
5. Niveluri de Realitate în acțiunea umană	180
5.1 Mecanicitatea: dominațiile sau ordinele de nevoi ca legi de mișcare	180
5.2 Actio și Reactio	188

5.3	Nevoia, voința și scopul	197
5.4	Organizarea socială ca expresie a mecanicii simbolice	206
5.5	Răul social sau ordinea subiectivă	222
6.	Concluzii	232
7.	Bibliografie	239
8.	Publicații și conferințe	243

Introducere

Primul capitol al lucrării, intitulat Argument, este un capitol introductiv pentru cele ce vor urma. Este un capitol introductiv fiindcă expune, explică și analizează premisele interioare care țin de Subiect și premisele exterioare, pe cele care țin de Obiect, care au făcut posibilă apariția lucrării Niveluri de Realitate în sistemele sociale. Primul capitol încearcă, de asemenea, să descrie cum se schimbă mereu rezultanta interacțiunii celor două categorii de premise odată cu apariția Terțului inclus. Tot aici se enunță contextul epistemologic, mediul ideatic în care s-a putut naște o astfel de lucrare. Contextul epistemologic se referă desigur în general la stadiul cunoașterii actuale în întregul ei, dar în mod particular se referă la o anumită parte a acestei cunoașteri, și anume aceea relevantă pentru apariția acestei lucrări, cunoașterea de tip transdisciplinar. Ca expresie a caracteristicii cunoașterii de tip transdisciplinar, care este o cunoaștere in vivo, ce presupune a-l pune pe om în situația din care el însuși învață, lucrarea descrie și formalizează laboratorul uman experimental. Deși înțelegerea este cel mai intim lucru, făcând parte din identitatea și individualitatea reală, ea neputând fi transmisă, ea poate fi însă expusă pentru a servi potențialității altor înțelegeri. Lucrarea este așadar fundamentată pe experiența personală a autorului, un exemplu de scriere cu tine însuți, de individualitate ce aparține tuturor, considerând că gândirea fundamentată pe experiență este trecerea de la gândirea prin excelență subiectivă, bazată pe imaginația și pe logica fără puncte de referință reale, la gândirea de tip obiectiv, caracteristică unei percepții holistice a lumii înconjurătoare. Continuând cu studiul raportului simplitate-complexitate, mai precis, a simplității necesare pentru înțelegerea complexității, lucrarea descrie cum funcționează logica modernă, de tip ternar și nu binar, simplă dar nu simplistă, care să permită revelația nu prin aflarea unor informații noi ci prin formularea de legături noi între informații deja cunoscute. Lucrarea se ocupă însă doar de complexitatea de tip vertical, și anume cea care traversează mai multe niveluri de Realitate și nu și de cea de tip orizontal, cea care traversează un singur nivel de Realitate, și care rămâne prin excelență în sarcina disciplinelor și nu a transdisciplinarității

Expunând raportul dintre gândirea simbolică, izomorfism și contextualizare, lucrarea explică importanța permanentului exercițiu de triangulație, respectiv permanenta căutare a terțului inclus (și implicit o permanentă identificare a legăturilor dintre niveluri de Realitate diferite) pentru diverse perechi de contrarii ireconciliabile, A și non-A, respectiv de căutare permanentă a izomorfismelor cauzate de postulatele transdisciplinarității. În acest punct este subliniat ternarul esențial contextualizat deșteptăciune-inteligență-neglijență: inteligența fiind abilitatea de a conecta lucruri între ele, neglijența fiind abilitatea de a nu conecta lucruri între

ele, deșteptăciunea fiind abilitatea de a vedea lucruri obiectiv (a fi deștept = a fi treaz). Capitolul studiază posibilitatea de a vedea puncte noi de referință, ca terț inclus pentru contradicția inteligență-neglijență, ce apare atunci când există proporția bună de legături făcute corect și de legături omise corect.

Datorită faptului că a fost scrisă folosind întreaga înțelegere a autorului tezei, prima secțiune a prezentei teze folosește toate conceptele ce au fost enunțate și dezvoltate pe parcursul celorlalte secțiuni, dar cu toate acestea, ea nu putea ocupa decât locul primei secțiuni.

Nevoia de contradicție și nevoia de terț inclus, trecând prin nevoia de liniște

Următorul capitol și primul capitol propriu-zis al lucrării se ocupă de nevoia de contradicție și nevoia de terț inclus, trecând prin nevoia de liniște. Capitolul în cauză arată din ce motive structurale și metafizice aceste nevoi sunt nevoi fundamentale pentru orice sistem. Cheia metodologică a lui Ștefan Lupașcu, și anume aceea de a căuta pentru orice sistem un antisistem veritabil și modul cum se conciliază prin terț, devine prin intermediul capitolului introductiv cheia metodologică a lucrării de față. Folosind această cheie metodologică obținem construcția unui model de sistemogeneză printr-o înlănțuire infinită de contradictorii. Existența este construită având contradicția drept cărămidă metafizică fundamentală iar rezolvarea ei prin terț inclus ca instrument al creației. Practic, orice formă de existență, orice fenomen își află existența prin contradicție și rezolvarea ei. Importanța formalizării modelului unui fenomen compus din el însuși și opusul său este dată de imposibilitatea practică de a înțelege existența, construcția și structura unui sistem fără clarificarea acestui model. Având acestea ca punct de pornire, lucrarea demonstrează cum conceptul-cheie în înțelegerea materialității Universului este cel al nivelurilor de Realitate. Înlănțuind în mod logic concepte fundamentale precum spațiul, ca simultaneitate de evenimente, timpul, ca secvențialitate de evenimente, relativitatea lor, mișcarea, traiectoria, materialitatea, toate privite prin prisma postulatelor transdisciplinarității, se obține un model de construcție a Universului similar din punct de vedere structural cu o cădere specifică unui joc de domino. În acest punct toate datele conduc la evidențierea manifestării permanente, omniprezente, a unui cuplu fundamental de contrarii, Thêmata, având o serie întreagă de contextualizări diferite dar izomorfe în esența lor. Autorul a denumit sfera acestor contextualizări ca aliniamente și a identificat ca izomorfism general manifestarea perpetuă a contradicției dintre Cosmos și Haos, definind desigur cu rigurozitate aceste două noțiuni fundamentale și exemplificând în același timp cu exemple concrete din sfera celor mai diferite sisteme. Având la dispoziție aceste

instrumente puternice, lucrarea le exploatează posibilitățile logice și nu ezită a explora prin intermediul lor concepte fizice esențiale, precum energia și legile termodinamicii, obținând în acest fel rezultate surprinzătoare care explică de ce lucrurile sunt așa cum sunt dar mai ales relații uluitoare de corelație între reprezentări fizice și reprezentări simbolice sau metafizice ale lumii în care trăim- cum sunt reprezentările simbolice conținute de Tarot, de exemplu. Folosirea acestor simboluri reprezintă un exemplu pentru întregul spirit al tezei: acela de a observa și interpreta cum un fenomen de natură spirituală se manifestă diferit în sisteme diferite, de a studia trans-Realitatea și nivelurile de contextualizare. Aceste simboluri aparținând Tradiției și propagate viral, de secole, într-un mediu neconvențional sunt, după cunoștința autorului, ca particularitate de o noutate inedită, pentru prima oară folosite și analizate în acest fel în mediul academic și în mod științific. Subliniem că arcanele de Tarot nu au fost folosite pentru divinație, ghicit sau în alt mod viciat în care sunt folosite astăzi, ci pentru o lectură simbolică a fenomenelor sociale, ilustrând astfel nivelurile de Realitate diferite asociate unui fenomen sau obiect, căutând discernământul de a dezvălui ipotezele ascunse în orice reprezentare.

Ca primă lege a invarianței, în prezentul material a fost luat ca reper antagonismul energetic al lui Ștefan Lupașcu, iar ca prim antagonism a fost luat ca reper actualizarea timpului - potențializarea spațiului. Prin identificarea ternarului fundamental Energie-Haos-Cosmos a fost elaborat un model metafizic care să descrie originea structurală a Universului.

Logica Universului ca sistem de referință

Al treilea capitol își propune să construiască un sistem de referință pentru raționamentul logic, un sistem fundamentat pe rezultatele capitolului anterior și pe celelalte date disponibile despre construcția și funcționarea Universului. După cum se știe, calitatea raționamentului este dată de punctele sale de referință și de aceea, prin acest capitol, lucrarea își propune să contribuie la creșterea calității raționamentului prin dezvoltarea nivelurilor de percepție a Subiectului corespunzătoare nivelurilor de Realitate exterioare, aparținând Obiectului. Capitolul explorează originea metafizică a stabilității fundamentată pe conservarea energiei și analizează cum totul se construiește într-un sistem de axe, plecând de la conservarea energiei ca axă primordială generând în subsidiar mișcări secundare care constituie fiecare, prin traiectoria sa, o nouă axă pentru mișcărilor subsidiare. Este postulată, de asemenea, necesitatea absolută a existenței mișcării perpetue în raport cu conservarea energiei și sunt analizate care ar fi consecințele acestei necesități într-o lume create de un Demiurg. În lumina tuturor acestor lucruri, lucrarea începe să creioneze o mecanică simbolică a Universului, o mecanică

descrisă de legi simbolice, izomorfe. Izomorfismul este răspunsul la marea întrebare a transdisciplinarității: ce este cu adevărat universal astăzi? Ce este cu adevărat invariant în pofida schimbărilor numeroase și haotice din lumea contemporană? În condițiile în care izomorfismul este fenomenul care reprezintă cheia fundamentală spre înțelegerea lumii în care trăim, ceea ce reprezintă scopul transdisciplinarității însăși, mecanica simbolică primește o importanță deosebită în economia lucrării, deoarece autorul consideră că prin ea se poate descrie un nivel de Realitate din care privind mecanismele vieții sociale percepute atât de complicat în viața de zi cu zi să poată apărea ca extrem de simple.

În acest punct este stabilită importanța deosebită în cadrul mecanicii simbolice a principiului că totul este structurat pe grade și prin stabilirea contradicțiilor fundamentale libertate-constrângere, evoluție-involuție și nemurire-efemer, se obțin marile direcții din Univers și se constată corespondența lor cu cele trei proprietăți esențiale ale Divinității: voință absolută, perfecțiune și nemurire. Decurgând din necesitatea mișcării permanente se subliniază necesitatea permanentă a interacțiunii și schimburilor și prin corelația cu principiul bootstrap se statuează un foarte important punct de referință al raționamentului logic: în Universul în care trăim totul se raportează la schimburile făcute iar Universul se poate defini astfel ca fiind Relația dintre absolut toți și toate. Capitolul stabilește în final o contradicție fundamentală pentru orice optimizare, aceea dintre principiile stocării și împrăștierei, după care descrie modul în care mișcarea naște, contextualizează și menține în viață valorile pentru societatea umană, și se afirmă originea lor în logica de construcție a Universului.

Poziționarea omului față de contradicție

Plecând de la formalizarea structurală fenomenologică a nevoilor de contradicție, de liniște și de terț inclus și folosind logica de construcție a Universului enunțată mai sus, capitolul al cincilea al tezei de doctorat contextualizează poziția omului, ca element constitutiv al sistemelor sociale. În funcție de situarea sa în interiorul unei contradicții sau în exteriorul unei contradicții, el poate căpăta o stare de mișcare sau alta. O atenție sporită a fost acordată studiului nevoilor ființei umane, fiindcă acestea sunt expresia fundamentală a interacțiunii dintre Subiect și Obiect, ceea ce reprezintă prin excelență obiectul de studiu al transdisciplinarității. Nevoile au fost desfășurate în studiul lor pe niveluri de Realitate, și nu au fost privite ca aparținând aceluiași nivel, în mod reduționist, așa cum sunt analizate de obicei în mod disciplinar. Au fost de asemenea identificați și descriși diverși modificatori care intervin în satisfacerea nevoilor, precum și modul în care degenerarea conduce la nevoi degenerate. Capitolul stabilește corespondența dintre nevoi și valorile fundamentale umane și

modul ei de manifestare în viața omului. Au fost formalizate și explicate inteligibil și logic, de asemenea, moduri subtile de structurare (precum gradele de interioritate) funcționare ale unor sisteme complexe precum ființele vii, înzestrate simultan cu proprietăți atât caracteristice vieții cât și materiei. Plecând de la aceasta, au fost studiate și enunțate nevoile ființei umane dintr-o perspectivă cu totul nouă. Ca element central al procesului de evoluție umană a fost analizat locul în lume ca aspirație fundamentală a individului. Acest concept, coroborat cu ierarhiile de poziționare socială și cu cele două tipuri de competiție, interioară și exterioară, reușesc să descrie cu precizie dinamica socială.

Plecând de la identificarea celor două finaluri posibile ale contradicției, în această teză a fost formalizat și descris clar mecanismul autoliniștirii ființei umane și legătura dintre acesta și nevoia de contradicție și de liniște. Mecanismul de autoliniștire a fost generalizat la viața psihică a omului legată de orice activitate a sa, folosindu-se pentru argumentație logica energiei, arătându-se astfel importanța imensă a acestui mecanism cvasiignorată sau prezentat doar circumstanțial și sporadic în alte lucrări. De asemenea, a fost descris locul și rolul suferinței în cadrul satisfacerii nevoilor și s-a concluzionat cum singura cale de evitare a unui cerc vicios este introducerea unei componente morale în satisfacerea nevoilor. Această componentă morală nu poate fi alta decât sacrificarea întregului sau a unei părți a binelui propriu pentru un scop, de regulă cel al obținerii unei forme de bine sau a binelui general.

Având la dispoziție cele de mai sus, a fost astfel posibilă elaborarea și a unui model de mișcare metafizică a ființei umane, mișcare proiectată desigur în trei niveluri de Realitate din care face parte ființa umană: individual, social și planetar-cosmic, și de analiză a conceptului de liber arbitru raportat la acest model. Prin încadrarea constantă a ființei umane în contextul său social și cosmic, prin dezvăluirea punților dintre nivelurile de Realitate ale Subiectului-individual, socio-istoric, politic și ale Obiectului, mediul natural și artificial, mediul economic și mediul planetar-cosmic, căutând în permanență terțul inclus sau ascuns din zona de non-rezistență, lucrarea încearcă permanent să descrie relațiile dintre legile naturii și legile umane.

Niveluri de Realitate în acțiunea umană

În ultimul capitol al tezei propriu-zise lucrarea se ocupă cu enunțarea, descrierea și formalizarea cu precizie și claritate a celor două nivele de Realitate fundamentale pentru orice activitate umană, cel al acțiunii și cel al reacțiunii, împreună cu consecințele de rigoare. Vorbind despre acțiune și reacțiune, trebuie precizat că, prin studiul etimologic al cuvintelor românești, latinești sau din alte limbi, care descriu sau sunt implicate în fenomenele analizate, lucrarea a încercat să găsească sensul lor universal, transdisciplinar, față de cel local,

disciplinar, cu care sunt folosite în mod obișnuit. Capitolul în cauză analizează fenomenul legilor ca influențe asupra mișcării ființei umane prin timp și spațiu precum și raportul dintre voință și nevoie în îndeplinirea oricărei activități. Lucrarea oferă o radiografie a funcționării societății umane, urmărind conformarea acesteia cu mecanica simbolică, analizând fenomene esențiale pentru funcționarea sistemelor sociale precum subordonarea, iar în final se identifică paradigma răului social reprezentat de ordinea subiectivă, prin cauzele, originile și dinamica sa.

Lucrarea de față a sondat domenii precum fizica, religia, psihanaliza, științele juridice, științele economice, sociologia, arta simbolică, etimologia, urmărind legăturile dintre acestea create de sursele celor trei postulate ale transdisciplinarității- nivelurile de Realitate, logica terțului inclus și complexitatea. În concluzie, lucrarea de față își găsește locul în cadrul domeniului filozofiei și al studiilor transdisciplinare, constituind deopotrivă un exemplu practic de gândire simbolică și transdisciplinară, ce și-a propus analiza transdisciplinară, tehnică, a fenomenelor sociale interioare și exterioare din viața de zi cu zi a omului, și în particular a culturii populare contemporane, oferind în același timp o solidă bază teoretică pentru generalizare și pentru analize ulterioare.

Cuvinte cheie: transdisciplinaritate, terț inclus, niveluri de Realitate, nevoie, valori, evoluție, competiție, autoliniștire, suferință, liber arbitru, voință, scop, rău social, mecanică simbolică

Bibliografie principală:

- Basarab Nicolescu, *Transdisciplinaritatea-Manifest*, Editura Junimea Iași, 2007.
- Basarab Nicolescu, *Ce este Realitatea?*, Junimea, Iași, 2009.
- Basarab Nicolescu, *Noi, particula și lumea*, Junimea, Iași, 2007.
- Basarab Nicolescu, *Știința sensul și evoluția - Eseu asupra lui Jakob Böhme*, Cartea Românească, București, 2007.
- Basarab Nicolescu, *Teoreme poetice*, Junimea, Iași, 2007.
- Site Internet - Centrul Internațional de Studii și Cercetări Transdisciplinare (CIRET) <http://nicol.club.fr/ciret/index.htm>.
- Tiberiu Brăilean, *Sisteme economice*, Junimea, Iași, 2009.
- Basarab Nicolescu, *De la Isarlîk la Valea Uimirii*, Vol. I, Curtea Veche, București, 2011.
- Tiberiu Brăilean, *Fundamente filosofice ale economiei*, Junimea, Iași, 2008.
- Basarab Nicolescu, Michel Camus- *Rădăcinile libertății*, Curtea veche publishing, București, 1994.
- Andrei Marga, *Cotitura culturală- Consecințe filosofice ale tranziției*, Cluj University Press, Cluj, 2004.
- Gheorghe Beleiu, *Drept civil român*, Casa de editura si presă „Șansa”, București, 1993.
- Mircea Djuvara, “Despre ideea de drept subiectiv” în *Eseuri de filosofie a dreptului*, Editura Trei, București, 1997.
- George Soros, *Noua paradigmă a piețelor financiare- criza creditelor din 2008 și implicațiile ei*, Litera International, București, 2008.
- Sigmund Freud, *Dincolo de principiul plăcerii*, Editura Trei, București, 1996.
- Albert Einstein, *Cum văd eu lumea. Teoria relativității pe înțelesul tuturor*, Editura Humanitas, București, 2000.
- Basarab Nicolescu, “Poate omul să trăiască fericit fără spiritualitate?”, http://www.caravancafe-des-arts.com/SaintMalo_2008.htm.
- Marin Fotache, „Despre sistemică și cibernetică”, <http://doctorat.feaa.uaic.ro>.
- Basarab Nicolescu, *Les Voies de la Création Théâtrale*, Vol. XIII, CNRS Editions, Paris, 1985.

- Jose Ortega y Gasset, *Tema vremii noastre*, Humanitas, București, 1997.
- Christofer Chabris, Daniel Simons, *The invisible Gorilla: And other ways our intuitions deceive us*, Harper- Collins, Londra, 2010.
- Sergiu Celibidache, *Despre fenomenologia muzicală*, Spandugino, București, 2012.
- Solomon Marcus, „Nouă chipuri ale ordinii și haosului”, revista *Secolul 20*, 1-2-3/1999.
- Isaac Asimov, “In the Game of Energy and Thermodynamics You Can’t Even Break Even”, *Smithsonian Institute Journal*, Iunie, 1970.
- Steve Chandler, Sam Beckford, *9 minciuni care vă înfrânează afacerea... și adevărul care o va elibera*, Curtea Veche, București, 2006.
- *Panciatantra (cele cinci cărți ale înțelepciunii)*, Editura pentru literatură, București, 1969.
- P. D. Ouspenski, *A patra cale*, Editura Prior Pages, București, 2000.
- Rene Guenon, *Stările multiple ale ființei*, Aion, București, 2006.
- Norbert Sillamy, *Dicționar de psihologie Larousse*, Editura Univers Enciclopedic, București, 1996.
- Konrad Lorenz, *Așa zisul rău- despre istoria naturală a agresiunii*, Editura Humanitas, București, 1998.
- *Transdisciplinaritatea – de la un experiment spre un model didactic*, coord. Mirela Mureșan, Junimea, Iași, 2010.
- Ghiuri Selegean, *Evanghelia după Lucifer*, Editura Emet, Oradea, 2006.
- Jalalu’l-Din Rumi, *Selected poems of Rumi*, Dover publications, New York, 2011.
- Andrei Marga, *Filosofia unificării europene*, EFES, Cluj 2003.
- Philippe Malaurie, *Antologia gândirii juridice*, Editura Humanitas, 1997.
- Vasile Crețu, *Drept internațional public*, ediția a V-a, definitivă, Editura Fundației România de Mâine, București, 2008.
- Glenn Yeffeth (coordonator), *Matrix: știință, filosofie și religie*, Editura Amaltea, București, 2003.
- J. G. Bennett, *The Dramatic Universe*, Claymont Communications, Ediție revizuită, 1987.
- René Guénon, *Simbolismul crucii*, Editura Herald, București, 2012.
- Konrad Lorenz, *Cele opt păcate capitale ale omenirii civilizate*, Editura Humanitas, București, 2001.

- Basarab Nicolescu (editor), *Moartea astăzi*, Editura Curtea Veche, București, 2008.
- Dr. Emil Rădulescu, *Întrebări, controverse și obiecții referitoare la stilul de viață*, Editura Viață și sănătate, București, 2007.
- Georges Bataille, *Erotismul*, Editura Nemira, București, 1998.
- Stéphane Müller și Patrick Lang (coordonatori), *Celibidache- Întâlniri cu un om de excepție*, Editura Spandugino, București, 2012.
- Albert Jacquard, Jacques Lacarriere, *Știința și credințele*, Editura Agni, București, 1997.
- Werner Heisenberg, *Philosophie*, Éditions du Seuil, Paris, 1942.
- René Daumal, *Les pouvoirs de la parole*, Gallimard, Paris, 1972.

Bibliografie secundară:

- Raymond Boudon (editor), *Tratat de sociologie*, Editura Humanitas, București, 2005.
- Fustel de Coulanges, *Cetatea antică*, Editura Meridiane, București, 1984.
- Michel Maffesoli, *Revrăjirea lumii*, Institutul European, Iași, 2008.
- Horia Bădescu, *Memoria ființei- Poezia și sacrul*, Junimea, Iași, 2008.
- Ian G. Barbour, *Când știința întâlnește religia- adversare, străine sau partenere?*, Curtea Veche, București, 2006.
- Corin Braga, *De la arhetip la anarhetip*, Polirom, Iași, 2006.
- Lucian Ciolan, *Învățarea integrală- Fundamente pentru un curriculum transdisciplinar*, Polirom, Iași, 2008.
- Pompiliu Crăciunescu, *Strategiile fractale*, Junimea, Iași, 2003.
- Gilles Gaston Granger, *L'irrationnel*, Odile Jacob, Paris, 1998.
- Thierry Magnin, *Între știință și religie*, Junimea, Iași, 2007.
- Basarab Nicolescu (Ed.), *Transdisciplinarity- Theory and Practice*, Hampton Press, USA, 2008.
- Cassian Maria Spiridon, *Aventurile terțului*, Curtea veche, București, 2009.
- Georg von Wright, *Explicație și înțelegere*, Editura Humanitas, București, 1995.
- Cushing, T. James, *Concepte filosofice în fizică- Relația istorică dintre filosofie și teoriile științifice*, Editura Tehnică, București, 2000.
- Hans Kelsen: *Doctrina pură a dreptului*, Editura Humanitas, București, 2000.

- Mircea Eliade: *Istoria credințelor și ideilor religioase*, Editura Științifică, București, 1999.
- C. G. Jung, *Psihologie și alchimie*, Editura Teora, București, 1996.
- Jean Jacques Rousseau, *Contractul social*, Editura Antet, București, 2001.
- Pitagora, *Legile morale și politice*, Editura Antet, București, 1996.
- Platon, *Opere complete*, Editura Humanitas, București, 2001.
- Constantin Rădulescu- Motru, *Scrieri politice*, Editura Nemira, București, 1998.
- Tim Murphy, *The oldest social science? Configurations of law and modernity*, Editura Oxford University Press Inc., New York, 1997.
- Gabriel Memelis, Adrian Iosif, Dan Răileanu, *Realitatea transdisciplinară- o fuziune de orizonturi ale teologiei, științei și filosofiei*, Editura Curtea Veche, București, 2010.
- Liviu Stan, *Ontologia juris*, în Anuarul XIX (1) al Academiei teologice "Andreiane", Sibiu, 1943.

Publicații și conferințe

Publicații

- „Câteva considerații asupra ontologiei dreptului” Revista *Acta Universitatis* nr. 1-2/2002, revistă editată de Facultatea de Științe Juridice și Administrative “Simion Bărnuțiu”, Sibiu.
- “Discuții privind încetarea de drept a contractului individual de muncă”, Revista *Dreptul* nr. 1/2004.

Conferințe

- “Drepturile omului interior și drepturile omului exterior”, comunicare susținută în cadrul Școlii de vară *Interacțiunea între știință, spiritualitate, artă și societate – Aspecte transdisciplinare*, Sala Nicolae Ivan, Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, 17 aprilie 2010.
- „Culture, transculture and education”, comunicare susținută în cadrul Conferinței internaționale *Crossing boundaries in Culture and Communication*, Universitatea Româno- Americană, București, 27 noiembrie 2010.
- „Equity and Individuality – Justice as Transdisciplinary Element of Peace”, comunicare susținută în cadrul Workshop-ului internațional *Dialogue between Science, Religion, Spirituality and Society as Background of a Stable Peace in the Contemporary World*, Institutul Cultural Român, București, 6 decembrie 2010.
- „The Charter of Human Rights and the Charter of Transdisciplinarity”, comunicare susținută în cadrul Conferinței internaționale *Crossing boundaries in Culture and Communication*, Ediția a 2-a, Universitatea Româno- Americană, București, 11 mai 2012.